

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในส่วน
ของบทที่ 5 ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน ได้ระบุ
ประเด็น ศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นฐานการผลิตภาคเกษตรที่เข้มแข็ง เนื่องด้วยมีที่ตั้ง
ทางภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสม มีภูมิปัญญาด้านการผลิต การประยุกต์ดัดแปลงและ
วัฒนธรรมอาหารที่เข้มแข็งและหลากหลาย จึงทำให้กลายเป็นประเทศผู้ผลิตอาหารส่งออกที่
สำคัญรายใหญ่ที่สุดของโลก แต่เมื่อมองสถานการณ์การพัฒนาของภาคเกษตรของประเทศ
ตลอดช่วงที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น คือ บทบาทของภาคเกษตรเริ่มลดลง ในขณะที่
ยังเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยปัจจุบันมีพื้นที่ทำการเกษตรร้อยละ 40.0 ของ
พื้นที่ทั้งประเทศ และมีครัวเรือนเกษตรกร 6.9 ล้านครัวเรือน ซึ่งประกอบด้วยเกษตรกรรายย่อย
ที่ผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง เกษตรกรที่ผลิตเชิงพาณิชย์และเกษตรกรที่แปรรูปผลิตผลเกษตร
เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยในปี พ.ศ. 2553 สามารถทำการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารทั้งพืช
ปศุสัตว์และประมง รวมมูลค่า 381,594 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8.3 ของผลิตภัณฑ์
มวลรวมในประเทศ ลดลงจากร้อยละ 9.0 ในปี พ.ศ. 2549 ในขณะที่การผลิตส่วนใหญ่ยังมี
ปริมาณผลผลิตพอเพียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศได้และมีเหลือส่งออกสร้างรายได้
ให้กับประเทศ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง อ้อยและปาล์ม โดยเฉพาะข้าว มีผลผลิตเหลือส่งออก
ร้อยละ 45.0 ของผลผลิตทั้งหมดที่ผลิตได้ มันสำปะหลังส่งออกร้อยละ 31.0 อ้อย (น้ำตาล)
ส่งออกร้อยละ 67.0 ของผลผลิตทั้งหมด ขณะที่สินค้าปศุสัตว์และประมงส่งออกที่สำคัญ เช่น
กุ้งและไก่ มีปริมาณส่งออกคิดเป็นร้อยละ 86.0 และ 32.0 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมด
(คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 51)

จากปรากฏการณ์นี้ทำให้ประเทศไทยในภาคการเกษตรมีความเสี่ยง ซึ่งประเด็น
ปัจจัยเสี่ยงประการหนึ่งที่สำคัญในยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหาร
และพลังงาน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

ได้ระบุ คือ ความอ่อนแอของภาคเกษตรที่เป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะ เกษตรรายย่อย ทั้งนี้เป็นผลจากหลายปัจจัยที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในสังคม เกษตร ที่เข้าสู่สังคมปัจเจกมากขึ้น มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ความสำคัญแบบเครือญาติที่มีความ เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเริ่มหมดไป ขาดการปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกัน ในขณะที่ผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรลดลงอันเกิดจากการวิจัยและพัฒนา การพัฒนา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และ โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่ยังไม่เพียงพอต่อการเพิ่มผลผลิต โดยเฉพาะพื้นที่ชลประทานที่มีเพียง 24.0 ล้านไร่ หรือร้อยละ 22.0 ของพื้นที่การเกษตร (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 45 -50)

จากประเด็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในภาพรวมใหญ่ของประเทศ ในการพัฒนา ภาคเกษตร รวมทั้งประเด็นปัจจัยเสี่ยงที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ทำให้ข้าพเจ้าและครอบครัวซึ่งมีอาชีพเป็นเกษตรกรรายย่อยอยู่แล้ว ได้มีความสนใจ และหันกลับไปพิจารณาสถานการณ์การพัฒนาภาคเกษตรของบ้านเกิดของ ข้าพเจ้า คือ เขตพื้นที่ อำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งอยู่ภายใต้ภูมิประเทศแบบ โครงสร้างรูป ประทุนภูจินารายณ์ และเป็นชุมชนท้องถิ่นที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชาวภูไท โดยมีภาษาพูดเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง โดยอาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ โดยมีอาชีพ เสริม คือ ทอผ้าไหม ทอผ้าห่ม ทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ จักสานกระติบข้าวและการทำไม้กวาด ซึ่งผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและผลผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะข้าวเหนียวเขาวง ที่มีชื่อเสียง ระดับประเทศ และนารายได้เข้าสู่ท้องถิ่นอย่างมาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่ม ชาติพันธุ์ภูไทนั้น จะมีความละเอียดประณีตพิถีพิถันในงานฝีมือ มีประเพณี ความเชื่อ ทักษะ และประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น จากบรรพบุรุษอย่างยาวนาน นอกจากนี้ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวภูไทในท้องถิ่น มีความศรัทธานับถืออย่าง เกร่งกรีด คือ หอ ทะหลามเหล็กดี หลักเมือง นอกจากนี้อำเภอลำปางยังมีเอกลักษณ์ในเชิง ภูมิประเทศ เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตพื้นที่โครงสร้างรูปประทุนภูจินารายณ์ ซึ่งจะมีพื้นที่เป็นที่ราบ ในหุบเขาโดยมีภูเขาล้อมรอบเป็นวงกลม อย่างไรก็ตามพื้นที่การทำเกษตรในเขต ตำบลคุ้มเก่า อำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์นั้น เป็นพื้นที่พึ่งพาน้ำฝนตามฤดูกาลแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น จึงไม่สามารถทำการเกษตรได้เต็มที่และต่อเนื่อง นอกจากนี้จากปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ในภาพรวมใหญ่ของประเทศในการพัฒนาภาคเกษตร รวมทั้งประเด็นปัจจัยเสี่ยงที่ระบุไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นั้น เขตตำบลคุ้มเก่า อำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์ การได้รับผลกระทบร่วมสมัยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในประเด็นของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ และการครอบครองทรัพยากรพันธุกรรม ส่งผลกระทบต่อวิถีการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของปริมาณและการกระจายตัวของน้ำฝน และระดับอุณหภูมิเฉลี่ย ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในเชิงฤดูกาลต่างๆ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการผลิตสินค้าสำคัญ คือ ข้าวเหนียวเขาวง ในขณะที่เดียวกันปัญหาการครอบครองทรัพยากรพันธุกรรม และการผูกขาดทางการค้าเมล็ดพันธุ์พืช เริ่มส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของเกษตรกรรายย่อยจำนวนมาก ที่พึ่งพาทรัพยากรป่าไม้ พันธุ์พืชต่างๆ ในพื้นที่เพื่อเป็นอาหารและยาสมุนไพร ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศในระยะยาว

จากปรากฏการณ์และประเด็นปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวมา จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันภาคเกษตรให้เพิ่มขึ้นและรักษาภูมิคุ้มกันภาคเกษตรที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้สามารถป้องกันและลดผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต โดยมีภูมิคุ้มกันที่สำคัญ ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) มีดังนี้ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2555 : 69-75)

1. ความเหมาะสมของที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจำเป็นต้องรักษาและใช้ประโยชน์จากศักยภาพที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า เพื่อให้สามารถพัฒนาสู่การเป็นฐานการผลิตที่เหมาะสม และสนับสนุนการให้การผลิตทางเกษตรมีประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น โดยเฉพาะทรัพยากรดิน น้ำ แรงงาน รวมทั้งเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรที่เหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ฐานการผลิตการเกษตรที่เข้มแข็ง ที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มีความมั่นคงทางอาหารและพลังงานให้กับประเทศให้กับเกษตรกรและสังคมชนบท รวมทั้งสร้างความอุดมสมบูรณ์ของสถานะสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่เอื้ออาหารสังคมเกษตรกรรมและสนับสนุนการผลิตด้านอุตสาหกรรม การค้าและการบริการ โดยให้ความสำคัญกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น

3. องค์ความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความรู้พื้นฐานให้เกษตรกรให้มีความสามารถในการผลิต เฝ้าระวัง ป้องกันภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และทั่วถึง เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้ที่มีไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาภาคเกษตร การผลิตพืชอาหารและพลังงานให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างมั่นคงมากขึ้น และมีความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง

กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านการใช้ประโยชน์ ภายภาพ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความผันผวนด้านราคาและสถานะทางเศรษฐกิจ

4. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เพียงพอที่จะใช้เป็นอาหารและพลังงานชีวภาพในปริมาณที่เหมาะสม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตของอาหาร และให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงระหว่างพืชอาหารและพืชพลังงาน และการใช้วัสดุเหลือใช้ในครัวเรือนและการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้มีการนำวัสดุเหลือใช้ เช่น แกลบ ฟางข้าว ชังข้าว โปด เศษไม้ มูลสัตว์ เป็นต้น มาใช้ในการผลิตพลังงานจากชีวมวลและก๊าซชีวภาพ ซึ่งจะช่วยลดมลภาวะแก่ชุมชนอีกทางหนึ่ง

5. กลไกการบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาล จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาภาคเกษตรให้มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านการผลิตและการตลาด การสร้างมูลค่าเพิ่ม การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม มีการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันในสังคมและความเข้มแข็งในชุมชนชนบท รวมทั้งเพื่อให้เกิดกลไกในการสร้างความมั่นคงในการบริหารจัดการอาหารและพลังงานชีวภาพของประเทศ

จากหลักภูมิคุ้มกันดังที่กล่าวมา ทำให้ข้าพเจ้าเกิดแรงบันดาลใจอย่างแรงกล้าในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในบ้านเกิด โดยมีชื่อนวัตกรรมว่า ต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย กรณีศึกษากลุ่มชาวนาภูไทเขาวง ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจะเป็นนวัตกรรมทางด้านเกษตรและสังคมที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกับชุมชน และขยายผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอ ประสบการณ์จากการปฏิบัติและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมามีบทบาทในการขับเคลื่อนที่สำคัญ เนื่องจากได้เรียนรู้จากคนต้นแบบจากรุ่นสู่รุ่น จะเห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและมีจิตสำนึก ในการสร้างสุขแก่ตัวเองและสังคมอย่างยั่งยืน ประกอบกับเมื่อตลาดมีการขยายตัวจะช่วยให้เกิดแรงผลักดันให้มีการขยายการผลิตมากขึ้น จึงจำเป็นในการจัดตั้ง Knowledge Center ที่รวบรวมและนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาเผยแพร่และขยายผลให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ต้องการเริ่มทำการเกษตรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้งานวิจัยเรื่อง ต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย กรณีศึกษากลุ่มชาวนาภูไทเขาวง ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังถือเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และสร้างความเข้มแข็งให้

สถาบันและเครือข่ายเกษตรกร ทั้งกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้แปรรูปและตลาด ตลอดจนภาคส่วน สนับสนุน เช่น สถาบันการศึกษาและภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการบริหารจัดการในรูปแบบ ของกลุ่มทั้งแนวตั้งและแนวนอน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่าย ของกลุ่มเกษตรกร ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการเติบโต สีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการ เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร ให้สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ รวมทั้งมี การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ มีแนวคิดในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกำลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนในอนาคต ตลอดจนการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานทั้งการจัดหาเครื่องมือ เครื่องจักรอุปกรณ์การทำการเกษตร การพัฒนาฐานทรัพยากรการผลิตภาคเกษตรให้เพียงพอ และเข้าถึงได้ และ โดยเฉพาะแหล่งน้ำที่เพียงพอ และการจัดสรรที่ดินแก่เกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญต่อการทำการเกษตร รวมถึงการจัดหาแหล่งทุน เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่การผลิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมสืบไป

คำถามงานวิจัย

1. กิจกรรมภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไท ในอดีตและปัจจุบัน เป็นอย่างไร
2. กิจกรรมภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไท ที่จะนำไปสู่การเป็นต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย เป็นอย่างไร
3. ชุดความรู้ที่ก่อให้เกิดต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย ประกอบด้วย ชุดความรู้อะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากิจกรรมภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกร ชาติพันธุ์ไท ในอดีตและปัจจุบัน
2. เพื่อออกแบบกิจกรรมภาคการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิตข้าวของกลุ่มเกษตรกร ชาติพันธุ์ไท ที่จะนำไปสู่การเป็นต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย
3. เพื่อสังเคราะห์ชุดความรู้ที่ก่อให้เกิดต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชาวนาตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 พื้นที่ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ คือ ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 พื้นที่ขับเคลื่อนนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คือ บ้านเลขที่ 1 หมู่ 8 ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยเรื่อง ต้นแบบกลุ่มเกษตรกรชาติพันธุ์ไทร่วมสมัย กรณีศึกษากลุ่มชาวนาภูไทเขาวง ตำบลคุ้มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นนวัตกรรมทางด้านเกษตรและสังคม ที่มุ่งเน้นการสนับสนุนการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกับชุมชนและขยายผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอประสพการณ์จากการปฏิบัติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สะสมถ่ายทอดกันมามีบทบาทในการขับเคลื่อนที่สำคัญ เนื่องจากได้เรียนรู้จากคนต้นแบบ เห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้เกิดแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและมีจิตสำนึกในการสร้างสุขแก่ตัวเองและสังคมอย่างยั่งยืน ประกอบกับเมื่อตลาดมีการขยายตัวจะช่วยให้เกิดแรงผลักดันให้มีการขยายการผลิตมากขึ้น โดยการจัดตั้ง Knowledge Center ที่รวบรวมและนำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาเผยแพร่และขยายผลให้กับเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ต้องการเริ่มทำการเกษตรที่ไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังถือเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันและเครือข่ายเกษตรกร ทั้งกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้แปรรูปและตลาด ตลอดจนภาคส่วนสนับสนุน เช่น สถาบันการศึกษา และภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งจะก่อให้เกิดการบริหารจัดการในรูปของกลุ่มทั้งแนวตั้งและแนวนอน ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ รวมทั้งสนับสนุนการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเกษตรกร ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชนที่มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการเติบโตสีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ รวมทั้งมีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

มีแนวคิดในการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนในอนาคต ตลอดจน การสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน ทั้งการจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรอุปกรณ์การทำการเกษตร การพัฒนาฐานทรัพยากรการผลิตภาคเกษตรให้เพียงพอและเข้าถึงได้ และโดยเฉพาะแหล่งน้ำที่เพียงพอ และการจัดสรรที่ดินแก่เกษตรกรรายย่อย ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญต่อการทำการเกษตรรวมถึงการจัดหาแหล่งทุน เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิตสู่การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ไม่ได้เน้นการแก้ปัญหาคความเข้มแข็งภาคเกษตรเฉพาะหน้าเพียงอย่างเดียว ยังเป็นนวัตกรรมที่แก้ปัญหาคความเข้มแข็งภาคเกษตรในระยะยาวอีกด้วย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เกษตรกรชาติพันธุ์ภูไท หมายถึง กลุ่มประชากรชาติพันธุ์ภูไทผู้ทำกิจกรรมภาคการเกษตร ที่มีความเคารพศรัทธาใน หอ ทะหลา มหะศักดิ์ ที่สถิตในตำบลคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

หอ ทะหลา มหะศักดิ์ หมายถึง สถานที่ตั้งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพนับถือของประชากรชาติพันธุ์ภูไทในอำเภอเขาวง ซึ่งตั้งอยู่ที่ ตำบลคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

เกษตรกรชาติพันธุ์ภูไทร่วมสมัย หมายถึง กลุ่มประชากรชาติพันธุ์ภูไทผู้ทำกิจกรรมภาคเกษตร ที่มีความเคารพ ศรัทธา ในหอ ทะหลา มหะศักดิ์ ที่สถิตในตำบลคุ้มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ และมีทักษะการประยุกต์ใช้ 3 ภูมิ ในการทำกิจกรรมทางการเกษตร คือ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศและภูมิปัญญา เป็นกิจกรรมต่างๆตลอดห่วงโซ่การผลิต

ภูมิประเทศ หมายถึง สภาพและลักษณะบริเวณที่ตั้งของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภูมิอากาศ หมายถึง สภาพทางอากาศ ของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้และทักษะที่สามารถถ่ายทอดและส่งต่อได้ ในการทำกิจกรรมทางการเกษตรของชาติพันธุ์ภูไทในอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ห่วงโซ่การผลิตข้าว หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในการผลิตข้าว โดยมีจุดเริ่มต้นจากอุปสงค์จากทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่อำเภอเขาวง ไปสู่อุปทานทั้งในและนอกเขตพื้นที่อำเภอเขาวง ในที่นี้ คือ การเริ่มต้นจากกิจกรรมของผู้ผลิต กิจกรรมการลำหรือตัดดวงจากทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์หรือฟาร์ม กิจกรรมการแปรรูปขั้นต้น กิจกรรมการแปรรูปแบบซับซ้อน กิจกรรมการค้าส่ง กิจกรรมการค้าปลีก กิจกรรมของผู้บริโภค

ต้นน้ำ หมายถึง บริเวณสถานที่ตั้ง ของกิจกรรมการผลิตและแปรรูปข้าว
 กลางน้ำ หมายถึง บริเวณสถานที่ตั้ง ของกิจกรรมการค้าส่ง
 ปลายน้ำ หมายถึง บริเวณสถานที่ตั้ง ของกิจกรรมการค้าปลีก
 แนวคิดแบบสิ้น หมายถึง แนวคิด ในการลดต้นทุนตลอดสายห่วงโซ่การผลิตข้าว

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. บทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันภาคการเกษตรและสังคมระดับท้องถิ่น
  - 1.1 การกลับบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทหนู่มสาว
  - 1.2 การยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มชาติพันธุ์ไท
  - 1.3 ความสามัคคีแห่งชาติพันธุ์ท้องถิ่น
2. บทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันภาคการเกษตรและสังคมระดับประเทศ
  - 2.1 สนับสนุนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน
  - 2.2 ส่งเสริมและรักษาค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามแห่งชาติพันธุ์
3. บทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันภาคการเกษตรและสังคมระดับภูมิภาคและระดับโลก
  - 3.1 รูปธรรมการรองรับประชาคมอาเซียน
  - 3.2 การเชื่อมสัมพันธ์ที่ดีงามกับประเทศเพื่อนบ้านแห่งชาติพันธุ์ไท
  - 3.3 ความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน